

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ВЛАСЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VLASENKO v. UKRAINE)**

(Заява № 17863/13)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

03 лютого 2022 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Власенко проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Івана Джеліч (*Ivana Jelić*), Голова,

Ганна Юджівська (*Ganna Yudkivska*),

Арнфінн Бордсен (*Arnfinn Bårdsen*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,

З огляду на:

заяву (№ 17863/13), яку 12 березня 2013 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Сергій Володимирович Власенко, 1967 року народження, який проживає у м. Київ (далі – заявник), його представляв пан М. Титаренко, юрист, який практикує у м. Київ;

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд), який представляв його Уповноважений, пан Іван Ліщина, про скарги на доступ прокуратури до банківських документів заявника та обмеження його у праві виїзду за кордон; рішення вилучити з реєстру справ скаргу на стверджувано незаконне припинення депутатських повноважень заявника і несправедливість пов'язаного з цим адміністративного провадження; а також рішення визнати решту скарг у заяві неприйнятними;

рішення не долучати до матеріалів справи зауваження Уряду, подані поза встановленим строком;

зауваження заявника;

після обговорення за зачиненими дверима 13 січня 2022 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Справа головним чином стосується доступу прокуратури до банківських документів заявника, що, як стверджувалося, було порушенням статті 8 Конвенції, та обмеження його у праві виїзду за кордон, як стверджувалося, всупереч вимогам статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції.

2. На момент подій заявник був народним депутатом, який, згідно з національним законодавством користувався недоторканністю стосовно застосування будь-яких «заходів, що обмежують права і свободи народного депутата», без попередньої згоди Верховної Ради України на притягнення його до кримінальної відповідальності.

3. У результаті програшу цивільного спору¹ колишній дружині, пані О., заявника зобов'язали згідно з рішенням Печерського районного суду міста Києва (далі – Печерський суд) від 21 лютого 2012 року (далі – рішення), яке набрало законної сили 31 жовтня 2012 року², сплатити їй 125 000 українських гривень (далі – грн)³.

4. 23 листопада 2012 року Печерський суд, не повідомивши заявника, обмежив його у праві виїзду за кордон за клопотанням державного виконавця «з метою забезпечення виконання рішення суду та недопущення уникнення [заявника], від його виконання шляхом залишення території України»⁴.

5. Посилаючись на зазначену ухвалу, 14 грудня 2012 року Державна прикордонна служба України не дозволила заявнику сісти на рейс з м. Київ до м. Страсбург, хоча він вказав на наявність у нього недоторканності народного депутата.

6. 18 грудня 2012 року щодо заявника було порушено кримінальне провадження за підозрою в умисному невиконанні судового рішення.

7. 26 грудня 2012 року заявник перерахував на банківський рахунок Державної виконавчої служби України суму, що підлягала сплаті за рішенням суду, а також виконавчий збір.

8. Остаточними ухвалами від 16 та 23 січня 2013 року слідчий суддя Печерського суду задовольнив клопотання слідчого про тимчасовий доступ на тридцять та чотирнадцять днів відповідно до фактично всіх банківських документів заявника у двох банках за весь період існування в них його рахунків. Посилаючись на «достатність підстав вважати, що існувала реальна загроза зміни або знищення необхідної інформації», суддя визнавав можливим проводити розгляд цього питання без виклику заявника.

9. Згідно зі статтею 159 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) тимчасовий доступ до речей і документів, що містять охоронювану законом таємницю, полягав у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої вони знаходилися, можливості ознайомитися з ними, зробити копії та, у разі прийняття відповідного рішення слідчого судді або суду, вилучити їх (частина перша). Такий тимчасовий доступ надавався на підставі ухвали слідчого судді або суду (частина друга). У статті 162 КПК України був наведений перелік речей і документів, що містять

¹ Стосовно поділу майна подружжя.

² Однак воно почало підлягати виконанню 14 серпня 2012 року, коли було залишено без змін апеляційним судом. Виконавче провадження було зупинено на період з 03 до 31 жовтня 2012 року, поки розглядалася касаційна скарга заявника.

³ Еквівалентно приблизно 11 500 євро на момент подій.

⁴ Національне законодавство щодо цього питання наведене в рішенні у справі «Стецов проти України» (*Stetsov v. Ukraine*), заява № 5170/15, пункти 15 та 17 і 18, від 11 травня 2021 року).

охоронювану законом таємницю. Серед них були відомості, які становлять банківську таємницю (пункт 5). Згідно зі статтею 163 КПК України, якщо сторона кримінального провадження, яка звернулася з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, що містять охоронювану законом таємницю, довела наявність достатніх підстав вважати, що існувала реальна загроза зміни або знищення відповідних речей чи документів, слідчий суддя міг розглянути клопотання без виклику особи, у володінні якої вони знаходилися (частина друга). У цій статті також вказувалося, що слідчий суддя або суд постановляв ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, якщо сторона, яка подала клопотання, доводила можливість використання як доказів відомостей, що містилися в цих речах і документах, та неможливість використати інші докази (частина шоста).

10. Заява, подана заявником 21 січня 2013 року, про перегляд ухвали від 16 січня 2013 року з огляду на виконання ним рішення у повному обсязі, очевидно, залишилася без розгляду.

11. 24 січня 2013 року заявник мав летіти з м. Київ до м. Страсбург у складі української парламентської делегації в ПАРЄ. Проте Державна прикордонна служба України знову відмовила йому у праві виїзду з території України, незважаючи на надання заявником задокументованих доказів, що підтверджували сплату ним заборгованості.

12. 28 лютого 2013 року Державна виконавча служба України перерахувала сплачені заявником грошові кошти на банківський рахунок пані О.

13. 05 березня 2013 року кримінальне провадження щодо заявника було закрито у зв'язку з відсутністю в його діях складу злочину.

14. 13 березня 2013 року Державна прикордонна служба України не дозволила йому сісти на рейс до м. Брюссель з тих самих підстав.

15. 05 квітня 2013 року Державна виконавча служба України винесла постанову про закінчення виконавчого провадження, а 09 квітня 2013 року Печерський суд скасував обмеження заявника у праві виїзду за кордон.

ОЦІНКА СУДУ

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

16. Заявник скаржився, що доступ прокуратури до його банківських документів, здійснений у ході кримінального провадження у зв'язку зі стверджуваною несплатою ним колишній дружині заборгованості за судовим рішенням після того, як він добровільно сплатив його в повному обсязі, був незаконним і свавільним.

17. Уряд не подав зауважень у встановлений з цієї метою строк.

18. Суд встановлював, що інформація, отримана з банківських документів, безсумнівно, становить персональні дані щодо особи, незалежно від того, чи є вона конфіденційною чи ні (див. рішення у справі «М.Н. та інші проти Сан-Марино» (*M.N. and Others v. San Marino*), заява № 28005/12, пункт 51, від 07 липня 2015 року). З цього випливає, що оскаржуваний захід, вжитий прокуратурою, становив втручання в право заявника на повагу до приватного життя. Тому є застосовною стаття 8 Конвенції.

19. Суд також зазначає, що ця скарга не є ні явно необґрунтованою, ні неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Отже, вона має бути визнана прийнятною.

20. Загальні принципи наведені, зокрема, в згаданому рішенні у справі «М.Н. та інші проти Сан-Марино» (*M.N. and Others v. San Marino*), пункти 71 – 73).

21. Суд вбачає ознаки свавільності оскаржуваного у цій справі заходу, яких достатньо для встановлення порушення статті 8 Конвенції без здійснення детального аналізу всіх елементів звичайної перевірки за цим положенням, а також з огляду на ненадання Урядом Суду жодної відповідної інформації чи зауважень.

22. Тимчасовий доступ слідчого до банківських документів заявника було санкціоновано в контексті кримінального провадження у зв'язку з невиконанням заявником рішення суду від 21 лютого 2012 року після того, як він добровільно та у повному обсязі виконав його 26 грудня 2012 року (див. пункт 7). Проте цей істотний факт не згадувався ні в клопотаннях слідчого, ні в ухвалях судді про їхнє задоволення. Це означає, що вони або не знали про це (чого не могло бути принаймні після 21 січня 2013 року, коли заявник намагався оскаржити першу ухвалу), або не вважали його належним. Яким би не було пояснення, це упущення свідчить про невинуватість цього заходу. Рішення, яким заявника було зобов'язано сплатити заборгованість його колишній дружині у результаті розгляду спору про поділ майна подружжя, залишалося невиконаним протягом декількох місяців. Суд не зобов'язаний оцінювати, чи виправдовує таке упущення порушення кримінального провадження щодо заявника. Важливим для аналізу скарги заявника за статтею 8 Конвенції є відсутність пояснень як у клопотаннях слідчого, так і в ухвалях судді про їхнє задоволення, щодо того, які докази, пов'язані з обвинуваченням в «умисному невиконанні рішення суду», очікувалося отримати з банківських документів заявника і, крім того, чому слідчий вимагав доступ практично до всіх таких документів протягом усього періоду існування банківських рахунків заявника. Так само незрозумілим є рішення судді розглянути клопотання слідчого без

виклику заявника на підставі «реальної загрози зміни чи знищення необхідної інформації».

23. За таких обставин Суд доходить висновку, що втручання не було виправданим і заявник не мав достатніх та належних гарантій проти свавілля, у тому числі можливості ефективного контролю за відповідним заходом.

24. Отже, було порушено статтю 8 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 2 ПРОТОКОЛУ № 4 ДО КОНВЕНЦІЇ

25. Заявник скаржився, що обмеження його у праві виїзду за кордон порушило його недоторканність народного депутата і у будь-якому випадку було абсолютно невиправданим.

26. Уряд не подав зауважень у встановлений строк.

27. З огляду на те, що ця скарга не є ні явно необґрунтованою, ні неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції, Суд оголошує її прийнятною.

28. Відповідні загальні принципи наведені, наприклад, в рішеннях у справах «Де Томмазо проти Італії» [ВП] (*De Tommaso v. Italy*) [GC], заява № 43395/09, пункт 104, від 23 лютого 2017 року та «Баттіста проти Італії» (*Battista v. Italy*), заява № 43978/09, пункти 37 – 38 та 41 – 42, ЄСПЛ 2014).

29. У цій справі заявника було обмежено у праві виїзду за кордон у період з 23 листопада 2012 року до 09 квітня 2013 року «з метою забезпечення виконання рішення суду», яке він виконав у повному обсязі 26 грудня 2012 року. З огляду на ненадання Урядом жодної відповідної інформації чи зауважень цього факту достатньо для висновку Суду, що обмеження було цілком свавільним після цієї дати. Стосовно його відповідності статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції щодо попереднього періоду Суд зауважує, що національні органи влади ніколи не намагалися пояснити, яким чином обмеження у праві виїзду могло сприяти погашенню заборгованості, враховуючи особливу ситуацію заявника та інші конкретні обставини справи (див. згадане рішення у справі «Баттіста проти Італії» (*Battista v. Italy*), пункти 41 і 42 та рішення у справі «Стетсов проти України» (*Stetsov v. Ukraine*), заява № 5170/15, пункт 31, від 11 травня 2021 року). Обмеження у праві виїзду також не ґрунтувалося на аналізі, чи давали поведінка та ставлення заявника підстави вважати, що він міг ухилитися від сплати, якби йому було дозволено залишити країну (див. рішення у справі «Рінер проти Болгарії» (*Riener v. Bulgaria*), заява № 46343/99, пункти 126 і 127, від 23 травня 2006 року).

30. З огляду на зазначені міркування та незважаючи на додаткові зауваження заявника, Суд вважає, що було порушено статтю 2 Протоколу № 4 до Конвенції.

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

31. Заявник вимагав 638 880 євро в якості відшкодування матеріальної шкоди, посилаючись на стверджувано несправедливий результат спору щодо розподілу майна подружжя з його колишньою дружиною.

32. Уряд заперечив проти цієї вимоги.

33. Суд не вбачає жодного причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням і стверджуваною матеріальною шкодою; отже, він відхиляє вимогу заявника щодо справедливої сатисфакції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 2 Протоколу № 4 до Конвенції;
4. *Відхиляє* вимогу заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 03 лютого 2022 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Івана Джеліч
(*Ivana Jelić*)
Голова